

Türkiye İş Kurumu'na Başvuran Y Kuşağı İşsizlerin Kaygı Düzeyleri: Ankara İli Örneği*

Hilmi ETCİ, Merve ÇELİK GÖNÜLTAŞ, Çağlar ÖZBEK**

Türkiye İş Kurumu'na Başvuran Y Kuşağı İşsizlerin Kaygı Düzeyleri:
Ankara İli Örneği

Anxiety Levels of The Generation Y Unemployed Applying to The
Turkey Employment Agency: In the Example of Ankara

Özet

Bu çalışmada Türkiye İş Kurumu'na (İŞKUR) iş aramak amacıyla başvuru yapan 1980-1999 doğumları kapsayan Y kuşağı işsizlerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda durumluk-sürekli kaygı düzeyi ile katılımcıların demografik özellikleri ile iş arama süresi, aileden maddi destek alma durumu, anne-baba yaşama durumu, kira vb. gelir halinin varlığı/yokluğu gibi değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik analizler yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara'da İŞKUR'a kayıt yaptıran 213 kadın, 215 erkek toplamda 418 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada Y kuşağı işsizlerin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla C. D. Spielberger ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Öner ve Le Compte tarafından (1983) yapılan "Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri" kullanılmıştır. Ankara'da İŞKUR'a başvuran Y kuşağı işsizlerin orta düzeyde bir kaygıya sahip oldukları ortaya çıkmaktadır.

Abstract

In this study, it is aimed to determine the state-trait anxiety levels of the generation Y unemployed, including born in 1980-1999 who applied to the Turkey Employment Agency to seek a job. For this purpose, analyzes are made on the relationship between the state-trait anxiety level and variables such as the demographic characteristics of the participants, the duration of job search, financial support from the family, the living status of the parents, the presence/absence of income such as rent. The sample of the research consists of 213 females and 215 males, totally 418 people, who have registered to İŞKUR in Ankara. "The State-Trait Anxiety Inventory" developed by C. D. Spielberger et al. (1970) and adapted to Turkish by Öner and Le Compte (1983) is used in the study to determine the anxiety levels of the unemployed generation Y. It is revealed that the generation Y unemployed who applied to İŞKUR in Ankara have a medium level of anxiety.

Anahtar Kelimeler: Durumluk-Sürekli Kaygı, Y Kuşağı, İşsizlik.

Keywords: The State-Trait Anxiety, Generation Y, Unemployed

Makale Türü: Araştırma

Paper Type: Research

1. Giriş

Üretimin temel faktörü olan emeğin etkin kullanılamamasını ifade eden işsizlik, bireyde gelir kaybına yol açması ve ülke ekonomilerindeki etkilerinden dolayı önemli bir sorun olarak ele alınmaktadır (Biçerli, 2019: 391-392). Türkiye'de 24 Ocak 1980 kararları ile uygulamaya konulan neo-liberal politikalar ile 12 Eylül 1980 Askeri Darbesinin yansıması olarak, ekonomik ve toplumsal yapıda meydana gelen değişimler sonucunda 1980'li yıllardan sonra işsizlik daha derin hissedilen önemli sorunlardan birini oluşturmaya başlamıştır.

1980 sonrası Türkiye'deki işsizliğe genel hatları ile bakıldığında işsizliğin yüksek ve sürekli nitelikte yapısal bir sorun olduğu görülmektedir. Bu sorundan en fazla etkilenen kesimin gençler olduğu bilinmektedir. Gençler için iş arama süresi giderek uzamakta, uzun dönemli işsizlik yapısal bir sorun olarak ele alınmaktadır. İşsizlerin önemli bir kısmını ilk defa iş arayanlar oluşturmakta olup, son yıllarda meydana gelen ekonomik krizler neticesinde işini kaybedenlerin oranı artmış ve sonucunda işten çıkartıldığı için iş arayanların sayısında da önemli bir artış meydana gelmiştir (Işığışık, 2019:141). 2001 ve 2008 krizlerinin işsizlik üzerine etkileri TÜİK verileri aracılığı ile incelendiğinde, 2001 krizine bağlı olarak bir önceki yıl %6,5

* Bu makalenin verileri, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen 19/091/01/05 no'lu araştırma projesine dayanmaktadır.

** Hilmi ETCİ, Arş. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, hilmietci@mu.edu.tr, ORCID ID orcid.org/0000-0003-2858-7950, Merve ÇELİK GÖNÜLTAŞ, Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, mervecelik@mu.edu.tr, ORCID ID orcid.org/0000-0003-3914-6210, Çağlar ÖZBEK, Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, caglar@mu.edu.tr, ORCID ID orcid.org/0000-0003-2136-2505.

olan işsizlik oranı, krizin ardından %10,3'e yükselmiş; 2008 krizinden sonra ise işsizlik %14 ile hayli yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

Ekonomik ilerlemenin yavaşladığı, işsizlik oranlarının artış gösterdiği ve dolayısıyla kaygıların yoğunlaştığı bir dönemde iş hayatına atılan ve literatürde yaklaşık 1980-1999 yılları arasında doğanları ifade eden (Crampton ve Hodge, 2009; Keleş, 2011; Zemke vd., 2013; Aciloğlu, 2015; Başgöze ve Bayar, 2015; Seymen, 2017) Y kuşağı bireyleri istihdam sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Kuşaklar arası farklılıklar günlük yaşam aktivitelerini etkilediği gibi makro düzeyde Türkiye'nin istihdam politikalarını da etkilemektedir. Her kuşağın kendine özgü davranış biçimine sahip olması, işgücü ve istihdam yapısına da doğal olarak yansımaktadır (Tekin Epik, Özen, 2018:146). Günümüzde ise 2008 krizinin etkileri önemli derecede hala hissedilmektedir. TÜİK verilerine göre 2019 yılı işsizlik oranı %13,7 olup gençlerde bu oran %25,4 olarak belirlenmiştir. 20-39 yaş aralığını oluşturan Y kuşağı ise TÜİK istatistiklerine bakıldığında en yüksek işsizlik oranına sahip kuşak olarak dikkat çekmektedir. Bu durum küresel bir sorun olarak görülen işsizliğin sonuçlarından en fazla Y kuşağı bireylerinin etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumunun 2019 yılı verilerine göre yaklaşık 83 milyon olan Türkiye nüfusunun yaklaşık 26 milyonunu Y kuşağı oluşturmaktadır.

Toplam nüfus içerisinde %31 ile önemli bir paya sahip olan kuşak okuldan mezun olmuş, çalışma hayatında yer alan günümüzün mevcut işgücünü oluşturmaktadır. Türkiye'de sosyo-demografik özellikler bakımından kuşaklar değerlendirildiğinde, nüfusun yarısından fazlasının (%58) Y ve Z kuşaklarından oluşması, X kuşağında işgücüne katılım oranlarının (%66,6) diğer kuşaklara nazaran yüksekliği, istihdamın büyük bir çoğunluğunu Y kuşağının oluşturması (%45,8) dikkat çekmektedir (Tekin Epik, Özen, 2018:161). Y kuşağında genç işsizliği konusu, Türkiye'de son yıllarda yoğun talep gören bir başlık olarak dikkat çekmektedir. Biçerli (2019: 438-439)'nin de ifade ettiği gibi bir ülkenin üretim potansiyelini ve dinamik gücünü yansıtan en önemli sermayesi gençlerdir. Bu nedenledir ki bir ülkenin nüfus artış hızı azalırken çalışma çağındaki nüfusun artmasına "demografik fırsat penceresi" denilmektedir. Bu bakımdan genç nüfus bir ülkenin kalkınmasının önünde başat bir unsurdur. Aksi halde bu unsur verimli kullanılamaz, yani yeterince eğitilemez ve istihdam edilemez ise fırsatın tehdiide dönüşmesi aşıkardır.

İşsizlik, tek gelir kaynağı emek olan bireylerin hayatlarında tahribe yol açan en önemli problemlerin başında yer almakta, ekonomik anlamda yaşam standartlarının düşmesi anlamına gelirken (Biçerli, 2019: 392); diğer bir boyutunu da kişilerin fiziki ve psikolojik yapısında meydana getirdiği değişiklikler oluşturmaktadır. En temel ihtiyaçlarını karşılayamayan bireylerin psikolojik olarak sorunlar yaşadığı ve ihtiyacın karşılanmaması halinde organizmanın hayal kırıklığı ve çatışma içine girdiği ve engellenme sonucunda gerilim, stres ve saldırgan davranışların baş gösterdiği ve nihayetinde kaygının ortaya çıktığı görülmektedir (Aytaç ve Keser, 2002). İşsizlerin sosyal ve ekonomik koşulları, depresyon düzeyi ve psikolojik durumlarını belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada (Yüksel, 2005); işsizlerin kendilerini gerilimli hissettiği, kendisi ya da başkalarına kızgın olduğu ve toplum baskısına maruz kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Aynı çalışmada gelecekte umudu olmayanların oranı önemli bir düzeyde çıkmaktadır. İşsizlerin depresyon belirtilerine bakıldığında katılımcıların yalnızca %13,7'sinde (24 katılımcı) depresyon belirtisi görülmemektedir. İşsizliğin 15-24 yaş aralığındaki genç işsizler üzerindeki ekonomik ve sosyo-psikolojik etkilerinin araştırıldığı bir diğer çalışmada işsizliğin çoğunlukla gerginlik yarattığı ve katılımcıların çoğunun (%67,7) kendileriyle ilgili olumsuz psikolojik duygulara sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Karasoy, 1999). Karataş (1994)'ın 1990 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu'na başvuru yapan 15-24 yaş arası gençlerde işsizliğin yarattığı ekonomik, sosyal ve psikolojik etkileri hem işsiz hem çalışan gençler arasında karşılaştırma yapılarak ele aldığı çalışmasında; işsiz gençlerin çalışanlara nazaran daha fazla bezginlik ve umutsuzluk yaşadığı görülmektedir. Aynı çalışmada işsizlerde intihar eğiliminin daha yüksek çıktığı belirtilerek; bunun nedeni olarak da işsizliği göstermektedirler. Ayrıca işsizliğin nedeni olarak kendilerini sorumlu tutmakta ve bundan dolayı çevrelerine karşı suçluluk duygusu taşıdıklarını belirtmektedirler. Bu sonuçlarla benzerlik gösteren Ocak (2004)'ın çalışmasında işsizlerin bu deneyimini yaşadıkları süre boyunca ruhsal sağlıklarının bozulduğunu ifade edenlerin oranı %36, karamsar ve içine kapanıkların oranı %29 olup, işsizliğin psikolojilerinde aşınmaya neden olarak depresyona girdiklerini belirtenlerin oranı ise

%15'dir. %80'i içinde buldukları durumdan kendilerini sorumlu tutmakta olup, kendilerini sıkıntılı ve gergin olarak tanımlamaktadırlar. Gelecekle ilgili hiçbir beklentisi olmayanların oranı ise %30 ile ciddi boyutta çıkmaktadır.

İşsizlikten en fazla etkilenen kesimin Y kuşağı içinde yer alan gençler olduğuna dikkat çektikten sonra kaygının gelecekte ortaya çıkma ihtimali mümkün olan ve bireyin bilmediği bir kaynaktan gelen olumsuz durumlara karşı birey üzerinde yarattığı tedirginlik, korku ya da bunalıta olduğu kabul edilmektedir. Kaygı, bireyin yaşamının belirli bir döneminde tecrübe ettiği evrensel bir duygu olarak literatürde sıklıkla kendine yer bulmaktadır. Mevcut durumlara karşı bir tür tepki olarak beliren kaygı, gelecekte kötü bir olay ile karşı karşıya kalınacağına algılandığı ve bireyin kendisini güvensiz hissettiği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu durum daha çok geleceğe dönük endişe, kararsızlık, karmaşa, korku, kötümserlik ve umutsuzluk şeklinde ortaya çıkmakta ve bireyin sosyal ve iş yaşamında başarısız olması sonucu doğmaktadır. İş yaşamında başarısız olmanın yanı sıra, işgücü piyasasında söz konusu yüksek işsizlik oranları, iş bulamama korkusu kişiler üzerinde ümitsizlik, çaresizlik ve güven kaybına sebep olmakta ve sonucunda kaygıya yol açmaktadır (Karcıoğlu ve Balkaya, 2018: 105; Etc ve Özbek, 2018:179; Devci vd., 2012: 190; Önocak, 2008: 37). Gençler, işsizliği yetişkinlere göre "yaşamını ertelemek" olarak değerlendirmekte olup; işsizliği, psikolojik gelişimlerini tahrip edip geleceğe olumsuz bir tavırla bakmalarına neden olan bir engel olarak görmektedirler. Farklı bir ifade ile gençler işsizlik tecrübesi karşısında daha hassas davranırken, yetişkinler daha ılımlı ve kabullenici bir özellik sergilemektedirler (Yılmaz vd., 2004). Psikolojik ve sosyal problemlerin yanında işsizliğin bir diğer önemli boyutu olarak ekonomik boyutu da bulunmaktadır. Bu ekonomik boyut psiko-sosyal boyutu önemli derecede etkilemektedir. "Sizce işsizliğin en kötü tarafı nedir?" sorusuna cevap arandığı İslamoğlu (2014)'nin çalışmasında, öncelikle ekonomik etkinin daha büyük olduğu ve bunu psikolojik ve sosyal problemlerin takip ettiği yanıtları verilmektedir. Ekonomik problemlerin başında geçim sıkıntısı, muhtaçlık; psikolojik problemler içinde bunalım, değersizlik ve işe yaramazlık hissi, kendine güven kaybı, gelecek kaygısı, huzursuzluk, stres ve son olarak sosyal problemler olarak sosyal güvencesizlik, aile problemleri ve toplumsal baskı gelmektedir. İşsizliğin psiko-sosyal etkilerinden 20-25 yaş gurubu gençlerin daha fazla etkilendiği ve ayrıca 26-30 yaş grubundakilerin işsizlik riskine daha fazla maruz kaldığı ve yükseköğretim eğitim düzeyine sahip bireylerin eğitim hayatı sonrasında nitelikleri ile uyumlu bir iş bulamaması nedeniyle psikolojik baskı altına girdikleri ve bu kişilerde işsizliğin daha ciddi boyutlarda etki yarattığı belirtilmektedir (Ocak, 2004). Bu noktada literatürde eğitim düzeyi en yüksek kuşak olan Y kuşağının, hem eğitime yaptığı yatırım sonucunda işgücü piyasasında daha iyi çalışma koşullarına sahip olacakları düşüncesinden hareketle yaşam beklentisinin yüksek olması (Erikli ve Bayat, 2019: 308) hem de TÜİK verileri doğrultusunda Türkiye'de işsizlik riskine en fazla maruz kalan kuşak olması gerçeğinden hareketle çalışmamızda Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) Ankara İl Müdürlüğü'ne iş aramak amacıyla başvuru yapmış Y kuşağı bireylerinin işsizlik kaygısına bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca her ne kadar diğer çalışmalarda yaş faktörü çerçevesinde işsizlerin kaygı düzeyleri ele alınsa da kuşak kavramı göz önünde bulundurularak güncel çalışmaların tekrarlanması işsizlerin kaygı düzeyini yönetmeye ilişkin uygulanacak politikalarda yönlendirici olacağı düşünülmektedir.

2. Araştırmanın örnekleme ve verilerin analizi

Türkiye İş Kurumu resmi istatistiklerine göre 2019 yılında 1.938.695 erkek, 1.933.516 kadın olmak üzere toplamda 3.872.211 kişinin iş arama başvurusu gerçekleşmiştir. Bu başvuruların farklı yaş gruplarına göre dağılımı ise şu şekildedir: 15-24 yaş aralığı 1.305.007; 25-29 yaş aralığı 705.613; 30-34 yaş aralığı 459.206; 35-39 yaş aralığı 432.402; 40-44 yaş aralığı 382.701; 45-49 yaş aralığı 292.862; 50-54 yaş aralığı 164.819; 55-59 yaş aralığı 87.279; 60-64 yaş aralığı 30.604 ve 65+ yaş ise 11.718'dir (İŞKUR, 2019). Kurum tarafından yayınlanan resmi rakamlar değerlendirildiğinde Y kuşağı işsizlerin önemli oranda (%40'ın üzerinde) olduğu görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçlar ile Türkiye nüfusunun önemli bir kısmını (yaklaşık %31) oluşturan Y kuşağının, işsizliğin kronik bir problem olduğu ülkemizde yaşamış olduğu kaygı düzeyini belirleyerek söz konusu kaygı düzeylerini olması gereken seviyede tutabilmeye yönelik araç ve yöntemlerin tespit edilmesi ve yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Ankara ilinde ikamet eden ve Y kuşağı tanımı kapsamında yer alan İŞKUR'a kayıtlı işsizlerden oluşmaktadır. Araştırma birimi olarak Ankara ilinin seçilmesinin temel nedeni yoğun göç olmasıdır. Bu yüzden farklı demografik özelliklere sahip insanların yaşadığı il olmasının yanı sıra başkent olması ve sanayi ile dinamik bir ticari faaliyetin yaşanmasıdır. Anket formu gönüllü katılım esasına göre İŞKUR'a başvuran işsizlere uygulanmıştır. Anketlerin anlaşılabilirliği açısından herhangi bir sorunla karşılaşmamış, ancak herhangi bir gelir durumunun olup olmadığı sorusunda bazı katılımcıların tedirginlik yaşadığı gözlemlenmiştir. Gerekli açıklamalar ile bu tedirginlikler giderilmeye çalışılmış ve 418 anket uygulanması yapılarak çalışmanın amacı doğrultusunda analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada araştırma verilerinin analizinde anket yoluyla elde edilen nicel verilerin yorumlanması için SPSS 24.0 istatistiksel analiz programı kullanılmıştır.

3. Bulgular ve yorumlanması

Çalışma kapsamında yer alan 418 Y kuşağı işsiz katılımcının demografik özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler, seçilen örneklem hakkında bilgi vermekte olup Y kuşağı işsizlerin kaygı düzeylerini ölçmeye yönelik olan bu çalışmanın amacına uygun analizlerin yapılması olanağını sunmaktadır. İş arama süresi, işten ayrılma nedenleri, maddi destek ile anne-babanın yaşama durumu ve meslek bilgileri de edinilerek çalışmaya uygun analizler yapılmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	213	51,0
	Erkek	205	49,0
	Toplam	418	100
Doğum Tarihi	1980-1990	156	37,3
	1991-2000	262	62,7
	Toplam	418	100
Medeni Durumu	Evli	142	34,0
	Bekar	276	66,0
	Toplam	418	100
İkamet Yeri	Köy	13	3,1
	Kasaba-İlçe	66	15,8
	İl	339	81,1
	Toplam	418	100
Eğitim Durumu	İlkokul veya Ortaokul	74	17,7
	Lise	156	37,3
	Önlisans	58	13,9
	Lisans veya Üstü	130	31,1
	Toplam	418	100

Y kuşağı işsizlerin kaygı düzeylerini ölçmeye yönelik söz konusu çalışmaya dahil edilen katılımcıların demografik özelliklerinin yer aldığı tabloya göre kadın ve erkek oranlarının birbirine yakın olduğu ve 1991-2000 yılları arası doğumlular ile bekarların diğer gruplara göre çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ankara ilinde yapılan bu çalışmada katılımcıların çoğunluğunun lise mezunu olduğu ve ikamet yerinin il

merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Ancak lisans veya üstü mezuniyeti olan katılımcıların azımsanmayacak bir oranda olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmada Y kuşağı 3 işsizden birinin lisans veya üstü olduğunu belirtmek mümkündür.

Tablo 2. İş arama süresi, işten ayrılma nedenleri, kira vb. gelir ile aileden maddi destek alma durumu

<i>İş arama süresi durumu</i>	<i>Frekans</i>	<i>%</i>
1 aydan az	62	14,8
1-5 ay	144	34,4
6-11 ay	64	15,3
12-23 ay	78	18,7
24+ ay	70	16,7
Toplam	418	100
<i>İşten ayrılma nedenleri</i>		
İlk defa iş aramakta olanlar	93	22,2
İşyeri küçülmesi, kapanması veya devri, belirli süreli sözleşme, performans gibi gerekçelerle işten çıkarılanlar	140	33,5
Evlilik, sağlık, askerlik, doğum, emeklilik, yer değişikliği, eğitim gibi diğer özel durumlar	101	24,2
Ücret, sosyal güvence ve yan haklar gibi fırsatlar ile ilgili sorunlar	54	12,9
Çalışma süresi ve yoğunluğu, iş ortamı, iş tatminsizliği, sektör/iş alanı değişikliği gibi iş ile ilgili sorunlar	22	5,3
İşveren veya çalışanlar ile problem, uyumsuzluk gibi iş ilişkileri ile ilgili sorunlar	8	1,9
Toplam	418	100
<i>Kira vb. gelir durumu</i>		
Evet	31	7,4
Hayır	387	92,6
Toplam	418	100
<i>Aileden maddi destek alma</i>		
Evet	195	46,7
Hayır	223	53,3
Toplam	418	100

İş arama sürelerinin görüldüğü Tablo 2’de katılımcıların çoğunlukla 1-5 ay arasında iş aramakta oldukları dikkat çekmektedir. Ancak esas çarpıcı olan nokta, bir yıldan daha fazla süredir iş arayanların sayısıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT), Ekonomik Kalkınma ve Ticaret İşbirliği Örgütü (OECD) ve Türkiye İstatistik Kurumu bir yıl ve bir yılı aşkın süredir işsiz kalanları “uzun süreli işsiz” olarak tanımlamaktadır. Bu doğrultuda Y kuşağı işsizlerin %35,4’ünün uzun süreli işsiz olması bu çalışma açısından önemli bir sonuçtur. Katılımcıların yaklaşık 1/5’inin ilk defa iş aradığı ve çoğunlukla işyeri küçülmesi, kapanması veya devri gibi nedenlerle işten ayrıldığı veya çıkarıldığı görülmektedir. İşten ayrılmada ikinci sırada evlilik, sağlık, askerlik gibi nedenler gösterilmektedir. Diğerleri bu iki neden kadar yüksek oranlarda belirtilmemektedir. Aynı tabloda katılımcıların büyük çoğunluğunun kira vb. herhangi bir gelirin olmadığı görülürken; %46,7’sinin ailesinden maddi destek aldığını belirtmesi dikkat çeken sonuçlar arasında yer almaktadır.

Tablo 3. Anne-baba yaşama durumu ve mesleği

<i>Anne yaşama durumu</i>	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Baba yaşama durumu</i>	<i>Frekans</i>	<i>%</i>
Sağ	404	96,7	Sağ	370	88,5
Vefat etti	14	3,3	Vefat etti	48	11,5
Toplam	418	100	Toplam	418	100

Anne - Meslek			Baba - Meslek		
Vefat eden	14	3,3	Vefat eden	48	11,5
Ev hanımı	319	76,3	Çiftçi	83	19,9
Memur	9	2,2	Memur	43	10,3
İşçi	24	5,7	İşçi	27	6,5
Esnaf, zanaatkar	4	1,0	Esnaf, zanaatkar	21	5,0
Serbest meslek	15	3,6	Serbest meslek	61	14,6
Emekli	29	6,9	Emekli	126	30,1
Diğer	4	1,0	Diğer	9	2,2
Toplam	418	100	Toplam	418	100

Kira gibi herhangi bir geliri olmayan Y kuşağı işsiz katılımcıların çoğunlukta olduğu ve bu katılımcıların çoğunluğunun aileden maddi destek aldığı düşünüldüğünde anne-babanın yaşama durumu ve yaptıkları mesleğinde önemi ortaya çıkmaktadır. Bu durumu gösteren Tablo 3'e göre katılımcıların büyük bir çoğunluğunun anne ve babasının hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Anne mesleğinde ise büyük çoğunlukla ev hanımı belirtilmekte; baba mesleğinde emekli oranı yüksek çıkmaktadır. Annelerinin ev hanımı, babalarının ise emekli olduğu göz önüne alınırsa işsizlik sürecindeki maddi desteğin yeterliliği tartışma konusudur. Bu yüzden sözü edilen mesleklerinde kaygı üzerinde etkisinin olması olasıdır.

Tablo 4. Çalışma hayatındaki sorunlar

Türkiye'de çalışma hayatında sorunlar vardır?	Frekans	%
Evet	418	100,0
Hayır	0	0,0
Toplam	418	100
Çalışma hayatındaki önemli sorunlar nelerdir? *		
Ücretlerin yetersizliği	347	20,7
İşsizlik	287	17,1
Uzun çalışma süreleri	253	15,1
Emeklilik yaşının yüksekliği	193	11,5
Yasal düzenlemelerin yetersizliği	184	11,0
İş güvencesinden yoksunluk	181	10,8
Sosyal sigortaların yetersizliği	121	7,2
Sendikaların güçsüzlüğü	113	6,7
Toplam	1679	100

*Katılımcılara birden fazla şık işaretleyebilecekleri belirtilmiştir.

Türkiye'de çalışma hayatında sorunların neler olduğunu gösteren Tablo 4'e göre Y Kuşağı işsizlerin tümü çalışma hayatında sorunların olduğunu belirtmektedirler. İşsiz olmalarına rağmen belirtilen sorunların başında ücretlerin yetersizliği gelirken; işsizlik sorunu ikinci sırada yer almaktadır. Daha sonrasında ise uzun çalışma saatleri gelmektedir. Bu verilere göre, Türkiye'de uzun saatler çalışılmasına rağmen yeterli ücretin alınmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Y kuşağını yakından ilgilendiren önemli konular arasında olan emekli yaşının yüksekliği de bir diğer önemli sorun olarak belirtilmektedir.

Tablo 5. Durumluk-sürekli kaygı envanterinin güvenilirlik katsayıları

Güvenilirlik Analizi	α	Madde Sayısı
Durumluk Kaygı Envanteri	,887	20
Sürekli Kaygı Envanteri	,807	20

C. D. Spielberger ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılan durumluk-sürekli kaygı envanteri ölçeği kaygı düzeyinin ölçülmesi olanağını vermektedir. Durumluk kaygı, kişinin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği kendine has olan kaygıyı tanımlanırken; sürekli kaygı, kişinin içinde bulunduğu durumu/durumları stresli olarak yorumlama eğilimi olarak ifade edilmektedir. Tablo 4'e göre durumluk kaygı envanterinin güvenilirlik katsayısı çalışmada 0,887 çıkarken; sürekli kaygı envanterinin ise 0,807 olarak hesaplanmaktadır. Güvenilirlik analizlerinin yapılmasından sonra elde edilen değerlerin yorumlanması için ölçütlere bakıldığında; 0 ile 1 arası değerler alan alfa değerinin (α) kabul edilebilir bir değer olması için en düşük 0.70 olması gerekmektedir (Coşkun vd., 2015: 126). Buna göre hesaplanan değerlerin kabul edilebilir bir seviyede olduğunu söylemek mümkündür. Durumluk-sürekli kaygı envanteri 40 madden oluşmaktadır. Değerlendirme aralıkları ise 1 (Hemen hemen hiçbir zaman), 2 (Bazen), 3 (Çoğu zaman), 4 (Hemen hemen her zaman) şeklindedir. Ölçekte yer alan doğrudan ifadeler olumsuz duyguları, tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları ifade etmektedir. 1, 6, 7, 10, 13, 16, 19. maddeler tersine dönmüş ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişmektedir. Puanın yüksek olması kaygı düzeyinin yüksekliğini göstermektedir.

Tablo 6. Katılımcıların durumluk-sürekli kaygı envanteri ortalamaları

	N	\bar{X}	Ss	Min.	Maks.
Durumluk Kaygı Envanteri	418	41,37	10,545	20	72
Sürekli Kaygı Envanteri	418	43,99	8,445	22	76

Araştırmada Ankara'da İŞKUR'a başvuran 418 Y kuşağı işsiz en düşük durumluk kaygı envanteri puanı 20, en yüksek puanı ise 72'dir. Katılımcıların durumluk kaygı envanteri puan ortalaması 41,37 (standart sapması 10,545) iken; sürekli kaygı puan ortalaması ise 43,99 (standart sapması 10,545)'dur.

Durumluk kaygı envanteri puan ortalamasının bir standart sapma alt sınırı olan 30,82 puanın altında puanı olan katılımcılar " $20 < \text{Puan} \leq 30,82$ **kaygı düzeyi düşük**"; durumluk kaygı envanteri puan ortalamasının bir standart sapma üst sınırı olan 53,10 puanın üstünde puan olan katılımcıların ise " $51,91 < \text{Puan} \leq 72$ **kaygı düzeyi yüksek**" olduğu kabul edilmiştir. Belirtilen alt ve üst puanlar arasında kalan durumluk kaygı envanteri puana sahip katılımcılar " $30,82 < \text{Puan} \leq 51,91$ **kaygı düzeyi orta**" olduğunu belirtmek mümkündür. Durumluk kaygı envanterinde olduğu gibi sürekli kaygı envanterinde de benzer bir hesaplama yapılması gerekmektedir. Buna göre " $22 < \text{Puan} \leq 35,54$ **kaygı düzeyi düşük**"; " $52,43 < \text{Puan} \leq 76$ **kaygı düzeyi yüksek**"; " $35,54 < \text{Puan} \leq 52,43$ **kaygı düzeyi orta**"dır. Bu hesaplamalara göre Y kuşağı işsiz katılımcıların durumluk-sürekli kaygı envanteri puan ortalamalarına göre orta düzeyde bir kaygıya sahip olduklarını görmekteyiz. Araştırmada iki grup arasındaki farkları incelemek için Bağımsız Grup t testi (Independent Samples t Test); ikiden fazla grupları karşılaştırmak için varyans analizi (one-way Anova) uygulanmıştır.

Tablo 7. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Durumluk Kaygı Envanteri	Kadın	213	41,46	11,086	416	,186	,853
	Erkek	205	41,27	9,978			
Sürekli Kaygı Envanteri	Kadın	213	45,15	8,822	416	2,905	,004
	Erkek	205	42,78	7,875			

Durumluk-sürekli kaygı envanteri puan toplamlarına göre Tablo 7’de İŞKUR’a başvuran Y kuşağı işsizlerin cinsiyet değişkenine göre durumluk ve sürekli kaygıda kadınlarda ve erkeklerde orta düzeyde bir kaygının hâkim olduğu görülmektedir. Durumluk kaygı düzeyinde cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken ($t_{(416)} = ,186$; $p>0,05$); sürekli kaygı düzeyinde kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($t_{(416)} = 2,905$; $p<0,05$). Buna göre kadınların sürekli kaygı düzeyinin erkeklere kıyasla daha yüksek ve bu farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 8. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin doğum yılı aralığı değişkenine göre farklılaşması

	Doğum yılı	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Durumluk Kaygı Envanteri	1980-1990	156	42,19	10,378	416	1,230	,219
	1991-2000	262	40,88	10,633			
Sürekli Kaygı Envanteri	1980-1990	156	44,58	8,404	416	1,112	,267
	1991-2000	262	43,63	8,466			

Durumluk-sürekli kaygı envanteri puan toplamlarının Y kuşağının doğum aralıklarının gruplandırılmasına göre yapılan hesaplamalara göre her iki grupta da orta düzeyde bir kaygı düzeyinin söz konusu olduğu ancak her iki kaygı envanterinde de gruplar arasında (iki kaygı envanterinde her ne kadar 1980-1990 arası doğumlarının kaygı düzeyi yüksek olsa da) anlamlı bir farklılığın olmadığı Tablo 8.’e bakıldığında söylemek mümkündür (Durumluk kaygı $t_{(416)} = 1,230$; $p>0,05$; Sürekli kaygı $t_{(416)} = 1,112$; $p>0,05$).

Tablo 9. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin medeni durum değişkenine göre farklılaşması

	Medeni durum	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Durumluk Kaygı Envanteri	Evli	142	41,04	10,669	416	-,466	,641
	Bekar	276	41,54	10,496			
Sürekli Kaygı Envanteri	Evli	142	44,13	8,042	416	,253	,801
	Bekar	276	43,91	8,659			

Medeni durum değişkenine göre durumluk-sürekli kaygı düzeyi hesaplamalarının yer aldığı Tablo 9’da evli veya bekar olan Y kuşağı işsizlerin orta düzeyde bir kaygı taşıdıkları ve kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir (Durumluk kaygı $t_{(416)} = -,466$; $p>0,05$; Sürekli kaygı $t_{(416)} = ,253$; $p>0,05$).

Tablo 10. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin ikamet yeri değişkenine göre farklılaşması

	Gruplar	İkamet yeri	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Durumluk Kaygı Envanteri	1	Köy	13	41,46	8,263	,267	,766	-----
	2	Kasaba-İlçe	66	40,50	10,312			
	3	İl	339	41,54	10,684			
Sürekli Kaygı Envanteri	1	Köy	13	47,38	6,602	1,114	,329	-----
	2	Kasaba-İlçe	66	43,65	7,906			
	3	İl	339	43,92	8,600			

İkamet yerinin iş bulma olasılığı üzerindeki etkisi düşünüldüğünde işsizlerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyi üzerinde de etkisi olacağına öngörülmesi mümkündür. Ancak Tablo 10'daki sonuçlara göre sürekli kaygı düzeyinde köyde yaşayanların kaygı düzeyi diğer iki gruba nazaran yüksek olmasına rağmen ikamet yerinin kaygı düzeyi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir (Durumluk kaygı F = ,267; p>0,05; Sürekli kaygı F = 1,114; p>0,05).

Tablo 11. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşması

	Gruplar	Eğitim durumu	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Durumluk Kaygı Envanteri	1	İlkokul veya ortaokul	74	42,80	9,052	1,923	,125	-----
	2	Lise	156	40,15	10,561			
	3	Önlisans	58	43,43	10,134			
	4	Lisans veya üstü	130	41,10	11,348			
Sürekli Kaygı Envanteri	1	İlkokul veya ortaokul	74	45,95	6,770	1,755	,155	-----
	2	Lise	156	43,46	8,409			
	3	Önlisans	58	44,21	7,666			
	4	Lisans veya üstü	130	43,41	9,529			

Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin eğitim durumu değişkenine göre değerlerini içeren Tablo 11'e göre medeni durum ve ikamet yeri değişkeninde olduğu gibi gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Durumluk kaygı F = 1,923; p>0,05; Sürekli kaygı F = 1,755; p>0,05). Eğitim seviyesinin değişmesi (yükselmeye veya düşmeye) durumluk ve sürekli kaygı düzeyi üzerinde bu araştırmada herhangi bir farklılığa yol açmamaktadır.

Tablo 12. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin iş arama süresi değişkenine göre farklılaşması

	Gruplar	İş arama süresi	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Durumluk Kaygı Envanteri	1	1 aydan az	62	39,48	9,351	1,022	,396	-----
	2	1-5 ay	144	40,83	9,919			
	3	6-11 ay	64	41,92	10,692			
	4	12-23 ay	78	42,35	12,278			
	5	24+ ay	70	42,56	10,566			
Sürekli Kaygı Envanteri	1	1 aydan az	62	43,13	8,028	2,042	,088	-----
	2	1-5 ay	144	43,07	7,981			
	3	6-11 ay	64	44,16	8,433			
	4	12-23 ay	78	44,06	9,266			
	5	24+ ay	70	46,40	8,542			

Tüm işsizlerde olduğu gibi Y kuşağı işsizlerde de iş arama süresinin uzamasının kaygı düzeyini arttıracığı düşünülmesine rağmen durumluk-sürekli kaygı düzeyinde iş arama süresine göre orta düzeyde

bir kaygının olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı Tablo 12'den anlaşılmaktadır (Durumluk kaygı $F = 1,022$; $p > 0,05$; Sürekli kaygı $F = 2,042$; $p > 0,05$). 24+ ay iş arama süresi olan Y kuşağı işsizlerin kaygı düzeyi her ne kadar diğer gruplara göre yüksek bir kaygı düzeyi sergilese de (özellikle sürekli kaygı düzeyinde) bu aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmamaktadır.

Tablo 13. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin aileden maddi destek alma değişkenine göre farklılaşması

	Aileden maddi destek	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Durumluk Kaygı Envanteri	Evet	195	40,41	11,187	416	-1,755	,080
	Hayır	223	42,22	9,898			
Sürekli Kaygı Envanteri	Evet	195	43,61	9,081	416	-,855	,393
	Hayır	223	44,32	7,854			

Aileden maddi destek almanın kaygı düzeyi üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı Tablo 13'e göre maddi destek almayanların kaygı düzeyleri diğer gruba göre yüksek olmasına rağmen aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir (Durumluk kaygı $t_{(416)} = -1,755$; $p > 0,05$; Sürekli kaygı $t_{(416)} = -,855$; $p > 0,05$).

Tablo 14. Durumluk-sürekli kaygı anne-baba yaşama durumu değişkenine göre farklılaşması

	Anne yaşama durumu	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Durumluk Kaygı Envanteri	Sağ	404	41,42	10,559	416	,520	,603
	Vefat etti	14	39,32	10,403			
Sürekli Kaygı Envanteri	Sağ	404	43,91	8,448	416	-1,068	,286
	Vefat etti	14	46,36	8,308			
	Baba yaşama durumu	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Durumluk Kaygı Envanteri	Sağ	370	41,21	10,579	416	-,846	,398
	Vefat etti	48	42,58	10,308			
Sürekli Kaygı Envanteri	Sağ	370	43,81	8,307	416	-1,228	,220
	Vefat etti	48	45,40	9,423			

Aileden maddi destek almanın yanında anne-babanın yaşama durumunun da kaygı düzeyini etkileyeceği düşünülmektedir. Herhangi bir geliri olmayan Y kuşağı işsizlerin aileden alınacak destek ile hayatlarını idame edecekleri düşünüldüğünde önemi ortaya çıkmakta ve kaygı düzeyini ne derecede etkilediği sorusu akla gelmektedir. Bu sorunun cevabının yer aldığı Tablo 14'e göre anne-baba vefat edenlerde daha yüksek bir kaygı düzeyi söz konusudur. Ancak Y kuşağı işsiz katılımcıların anne-baba yaşama durumuna göre durumluk ve sürekli kaygı düzeyinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Anne Durumluk kaygı $t_{(416)} = ,520$; $p > 0,05$; Anne Sürekli kaygı $t_{(416)} = -1,068$; $p > 0,05$; Baba Durumluk kaygı $t_{(416)} = -,846$; $p > 0,05$; Baba Sürekli kaygı $t_{(416)} = -1,228$; $p > 0,05$). Aileden destek alma durumunda da benzer bir sonuç karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 15. Durumluk-sürekli kaygı düzeyinin kira vb. gelir değişkenine göre farklılaşması

	Kira vb. gelir	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Durumluk Kaygı Envanteri	Evet	31	43,61	11,304	416	1,231	,219
	Hayır	387	41,19	10,477			
Sürekli Kaygı Envanteri	Evet	31	44,35	8,670	416	,251	,802
	Hayır	387	43,96	8,438			

Aileden maddi destek alma durumunda olduğu gibi Y kuşağı işsizlerin kira vb. geliri olan ve olmayanlar arasında durumluk ve sürekli kaygı düzeyinde anlamlı bir farklılığın olmadığı Tablo 15'teki hesaplamalara yansımaktadır (Durumluk kaygı $t_{(416)} = 1,231$; $p > 0,05$; Sürekli kaygı $t_{(416)} = ,251$; $p > 0,05$). Her ne kadar bu aradaki fark anlamlı düzeyde olmasa da kira vb. geliri olan katılımcıların kaygı düzeyi ortalamalarının yüksek çıkması dikkat çekmektedir.

3. Sonuç

TÜİK verileri yaş değişkenine göre incelendiğinde, Türkiye'de gençlerin işsizlikten daha fazla etkilen-dikleri açık bir şekilde görülmekte ve her geçen yıl bu işsizlik oranları artış göstermektedir. 2019 yılı TÜİK verilerinde bir önceki yıla göre toplam işsizlik oranı 2,7 puan artarak %13,7 seviyesine ulaşmıştır. Gençlerin işsizlik oranları ise %5,1'lik bir artış göstererek %25,4 olarak gerçekleşmiştir. %25,4 olan genç işsizlik oranı yaklaşık her 4 gençten 1'inin işsiz olduğunu göstermektedir. Bu sorunun temelinde gençlerin işgücü piyasasına ilk kez giriş yapmaları, eğitimlerini yeni tamamlamış olmaları, işverenler tarafından beklenen iş tecrübesine sahip olamayışları, iş arama sürecinin uzunluğu, eğitim ile istihdam arasındaki bağlantının yeterince güçlü olmaması (eğitim planlamasının iyi bir şekilde yapılamaması halinde işgücü piyasasının talebinden fazla mezun verilmesi işsizlik oranlarının yüksek seyretmesine neden olmaktadır), ülkemizde niteliğin geri planda olduğu mesleklerin çoğunlukta olmasından dolayı eğitim düzeyi yüksek genç işgücüne yönelik istihdam yaratma noktasında yetersizliklerin varlığı (Çelik-Gönültaş, 2019: 231-239), işgücü piyasasına ilişkin bilgi eksiklikleri emek yoğun üretimden sermaye yoğun üretime geçişin hızı, istihdama ilişkin vergilerin yüksekliği ile paralel işgücü maliyetlerinin artması, girişimcilik faaliyetlerinin yetersiz olması gibi nedenlerin yattığı belirtilmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009: 73-74; Tekin-Tayfun ve Korkmaz, 2016: 537).

İşsizliğin ekonomik ve psikolojik etkilerini ele alarak işsizlik sorunu üzerine literatürde çok sayıda çalışma yer almaktadır. Yapılan çalışmalar özellikle işsizlikten en fazla etkilenen kesim olan gençler ve yükseköğretimden mezun olmuş kişiler üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu araştırmanın amacı Türkiye nüfusunun yaklaşık %31'ini oluşturan Y kuşağının, işsizliğin kronik bir problem olduğu ülkemizde yaşamış olduğu kaygı düzeyini analiz etmektir.

Ankara İŞKUR İl Müdürlüğü'ne iş aramak için başvuru yapmış Y kuşağı bireylerin katıldığı bu çalışmada cinsiyet dağılım oranlarına bakıldığında kadın-erkek dağılımının birbirine yakın olduğu ve yüksek bir oranla 1991-2000 arası doğumlulardan oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun bekar ve Ankara ilinde ikamet ettiği; eğitim durumunun ise çoğunlukla lise ile lisans veya üstü olduğu anlaşılmaktadır. İŞKUR'a başvuran işsizlerin %35,4'ünün "uzun süreli işsiz" oldukları, %34,4'ünün ise "1-5 ay" süredir iş aradıkları görülmektedir. Kanyılmaz Polat (2015) tarafından yapılan "Yükseköğrenim Mezunlarında İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İş Arama Davranışlarına Etkisi: Çanakkale İli Örneği" adlı doktora çalışmasında yükseköğrenim görmüş bireylerin işsizlik durumundan nasıl etkilendikleri araştırılmış olup; çalışmanın evrenini "Çanakkale ilinde İş-Kur'a kayıtlı; önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunu işsizler" oluşturmaktadır. Katılımcıların %53'ü ilk 6 ay içerisinde iş bulma ümidinde olduklarını bir başka deyişle uzun süreli işsiz kategorisine girmeden iş bulabileceklerine inanmaktadırlar. Ancak çalışmamız sonuçlarına bakıldığında 6 aydan fazla süredir iş aramakta olanların önemli bir oranda olduğunu ve hatta çoğunluğun uzun süreli işsiz kategorisinde yer aldığını söylemek mümkündür. İşten ayrılma veya çıkarılma nedenlerine ilişkin verilere göre çoğunlukla kaynağın işyeri küçülmesi, kapanması veya devri, belirli

sürelî sözleşme, performans gibi katılımcının dışındaki nedenlerden ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcının kendisinden kaynaklanan evlilik, sağlık, askerlik, doğum, emeklilik, yer değişikliği, eğitim gibi özel nedenler ikinci sırada gelmektedir. İşsiz Y kuşağı katılımcıların kira vb. herhangi bir gelirinin olmadığı; ancak bu orandan dolayı aileden desteğin önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Çizel vd. (2011)'nin yapmış olduğu çalışmada da işsizlik deneyiminin yaşandığı dönemlerde kişinin sosyal çevreden ve zorunlu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için aileden aldığı desteklerin psikolojik sıkıntıları azaltma noktasında etkin rol oynadığı belirtilmektedir. Çalışmada katılımcıların anne-babalarının çoğunlukla hayatta olduğu görülmektedir. Baba mesleği emekli, anne mesleği ise ev hanımı ağırlıklıdır. Ailesinden veya yakın çevresinden sosyal destek aldığını algılayan gençlerin (Y kuşağı da dahil edilebilir) fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarıyla daha az karşı karşıya geldiği ve bu sosyal desteğin ayrıca gençlerdeki sürekli kaygı ve depresyon düzeylerini azalttığı belirtilmektedir (Yavuz ve Özmete, 2012: 14). Bu açıdan değerlendirildiğinde çoğunlukta anne-babanın hayatta olması ve aileden maddî destek almanın yanında sosyal desteğin algılanması kaygı düzeyinin şekillenmesinde de etkili olmaktadır. Tüm katılımcılar Türkiye'de çalışma hayatında sorunlar olduğu konusunda uzlaşmaktadırlar. Y kuşağı işsizlerin dahil edildiği bu çalışmada işsizliğin temel sorun olarak çıkması beklenirken ücretlerin yetersizliğinin yüksek oluşu dikkat çekmektedir. İşsizlik ve uzun çalışma saatleri ardından gelmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan bu kuşağın işgücü piyasasında var olan uzun çalışma süreleri karşılığında yetersiz ücretlerin verildiği sorununu dile getirdiklerini belirtmek mümkündür. Y kuşağının tecrübe eksikliği, ilk kez işgücü piyasasına katılma, istihdam yaratıcı yatırımların yetersizliği gibi nedenlerden dolayı düşük ücretlerle karşılaştığı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda çalışma hayatında söz konusu kuşağın en önemli probleminin ücret yetersizliği olduğu araştırma sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Dairesi'nin (DİSK-AR)-2019 raporuna göre, Türkiye'de yaklaşık 10 milyon kişinin asgari ücret karşılığında istihdam edildiği göz önüne alındığında bu kuşağın Türkiye işgücü piyasasında mevcut asgari ücret düzeyinin yeterliliğini sorguladığı ve hatta düşük ücret yerine çalışmama tercinde buldukları düşünülmektedir.

Katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı envanteri puan ortalamalarına bakıldığında kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Durumluk kaygı düzeyinde cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında farklılık gözlemlenmezken; sürekli kaygı düzeyinde kadınların kaygı düzeyleri erkeklere göre daha yüksektir. Diğer çalışmalarda da bu sonucu destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmaktadır. Karataş (1994)'in çalışmasında durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin işsiz gençlerde çalışan gençlere oranla daha yüksek çıktığı; durumluk kaygı düzeyinin cinsiyet değişkeninden etkilenmediği ancak sürekli kaygı düzeyini etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumun gerekçesi olarak da toplumsal değerlerin bu sonuç üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Erkeklere göre biraz daha baskı altında olan kadınların yaşamları üzerinde ailedeki ve toplumdaki rolünün sonucu olarak ailenin ve yaşanan çevrenin doğrudan veya dolaylı olarak etkisinin altında bulunduğu ve daha çok beklentinin varlığından söz edilmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009: 78-79; Akgün vd., 2007: 295). Ayrıca kadınların eğitim seviyelerinin daha düşük olması da bir diğer neden olarak belirtilmektedir (Kavak, 1997: 25). Ancak bazı çalışmalarda bu çalışmanın aksine erkeklerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir Çizel vd. (2011)'nin Türkiye İş Kurumu Antalya İl Müdürlüğü'ne kayıtlı işsizlere yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre, kadınlara nazaran erkeklerin daha fazla psikolojik sıkıntı yaşadığı ortaya çıkmıştır. Yılmaz vd. (2004) çalışıp daha sonra işsiz kalan ve işsizlik süresi 3 aydan daha uzun süren işsizlerle gerçekleştirdiği alan çalışmasında, işsizliğin erkekleri daha fazla etkilediği ve işsiz kaldıklarında kendilerini "çaresiz" olarak nitelendirdikleri sonucuna ulaşılmaktadırlar. İşsizliğin psiko-sosyal etkilerini ve bunların işsiz bireyleri nasıl etkilediği üzerinde duran farklı bir çalışmada da işsizliğin erkeklerde kadınlara nazaran daha fazla psikolojik baskı oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Benzer şekilde bu duruma da sebep toplumsal rol gösterilmektedir. "Aile reisi" veya "evin gelirini sağlayan kişi" olarak görülen erkekler geleneksel bir role sahip oldukları ve ailenin geçimini sağlamakla sorumlu tutulmaları erkeklerin kaygı düzeyine etki etmektedir (Ceyhan, 2004: 98-99; Gizir, 2005: 209; Duman vd., 2009: 31).

Bu çalışmanın kapsamında yer alan Y kuşağı işsizlerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinde medeni durum, ikamet yeri, eğitim durumu, iş arama süresi, aileden maddi destek alma, anne-baba yaşama durumu ile kira vb. gelir değişkenlerine göre gruplar arasında herhangi bir farklılık olmadığı sonuçlara yanılmaktadır. Kumaş (2001)'in işsizliğin psikolojik ve sosyal sonuçlarını ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı çalışmada da yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre işsizliğin psiko-sosyal sonuçları içerisinde yer alan "stres" faktörü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak işsizlik süresi uzadıkça stres düzeyinin, yaş ilerledikçe de umutsuzluk duygusunun arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca aynı çalışmada eğitim düzeyinin yüksekliği ve gelirin varlığının ise gelecekte umutlu olma ve beklentileri artırdığı katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. İşsizlik süresi ne kadar uzarsa bireylerin geleceğe yönelik umutlarının o derece tükendiği araştırmanın sonuçları içinde yer almaktadır. Yılmaz vd. (2004), özellikle evli ve çocuk sahibi olan bireyler ile eğitim seviyesi yüksek olanlarda işsizliğin yarattığı olumsuzluğun daha şiddetli olduğunu belirtmektedirler. Karataş (1994)'in çalışmada da işsiz gençlerde evlilerin daha fazla bezginlik ve umutsuzluk yaşadığı; durumluk kaygı düzeyini etkileyen değişkenlerin yaş, medeni durum, aile reisi olma durumu; sürekli kaygı düzeyini etkileyen değişkenlerin ise cinsiyet, gelir düzeyi, işsizlik süresi olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Kanyılmaz-Polat (2015)'in çalışmada, işsizliğin psikolojik sonuçlarının cinsiyet, yaş grupları, medeni durum açısından anlamlı bir farklılık göstermediği; eğitim düzeyleri arttıkça psikolojik sağlık ve depresyon riskinin de artış gösterdiği belirtilmektedir. Ayrıca işsizlik süresi 7-12 ay olan bireylerin depresyonda olma riskinin, işsizliklerinin henüz ilk 6 ayında olan bireylerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Farklı kuşakların özelliklerini taşıyan işsizlerin hem sosyal politikalar hem de toplum aracılığı ile korunması ve desteklenmesi gereği çarpıcı bir biçimde birçok çalışmada ortaya konulmaktadır. Her geçen gün işsizlik oranlarının arttığı düşünüldüğünde İŞKUR'a başvuru yapan farklı özelliklere ve farklı kaygı düzeylerine sahip bireylerin sorunlarının üzerinde önemle durulması ve sorunun çözümüne yönelik sosyal politikalar üretilmesi gerekmektedir. Bu sorunun çözüm mekanizmasında önemli bir yere sahip kurumların arasında yer alan İŞKUR'la yapılan bu çalışmanın yol gösterici olması da ayrıca öneme sahiptir. İşgücü piyasasında önemli bir orana sahip olan X kuşağının da kaygı düzeyinin belirlenerek karşılaştırmalı bir çalışma yapılmasına ve farklı iller örneğinde yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan anket formu için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nda gerekli etik kurul onayı alınmıştır (Karar no: 88; Tarih: 30.04.2019).

Destek Beyanı

Bu makale Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 19/091/01/5 kod numaralı proje ile desteklenmiştir.

Çıkar Beyanı

Makalenin yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranları

Hilmi ETCİ %50, Merve ÇELİK GÖNÜLTAŞ %30, Çağlar ÖZBEK %20 şeklindedir.

Kaynakça

- Acıoğlu, İ. (2015). "İş"te Y Kuşağı. Ankara: Elma Yayınevi.
- Akgün, A., Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(20), 283-299.
- Ayhün, S.E., (2013). Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar ve Örgütsel Yansımaları. Ekonomi ve Yönetim Araştırmalar Dergisi, 2(1), 93-112.

- Aytaç, S. ve Keser, A. (2002). İşsizliğin Çalışan Bireyler Üzerindeki Etkisi: İşsizlik Kaygısı. *İŞ GÜÇ Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 4(2).
- Başgöze, P. ve Bayar, N. A. (2015). Eko Otellerden Hizmet Satın Alımında Kuşaklararası Farklılaşmalar Üzerine Bir Çalışma. *Sosyoekonomi*, 23(24), 118-130.
- Biçerli, M. K. (2019). *Çalışma Ekonomisi*. İstanbul: Beya Yayınları.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2004/1, 91-102.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (8. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Crampton, S. M., ve Hodge, J.W. (2009). Generation Y: Unchartered Territory. *Journal of Business & Economics Research*, 7(4). 1-6.
- Gönültaş Çelik, M. (2019). İşgücü Piyasasının Bir Sorun Alanı Olarak Uyumsuz Eşleşme. *Yönetim ve Çalışma Dergisi*, 3(2), 223-241.
- Çizel, B. R., Güzeller, O. C., ve Mütevellioğlu, N. (2011). İşsizliğin Psikolojik Sonuçları: Antalya Örneği. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 2(2), 26-41.
- Deveci, S. E., Çalmaz, A., Açıık, Y. (2012) "Doğu Anadolu'da Yeni Açılan Bir Üniversitenin Öğrencilerinde Kaygı Düzeylerinin Sağlık, Sosyal ve Demografik Faktörlerle İlişkisi". *Dicle Tıp Dergisi*, 39 (2), 189-196.
- DİSK-AR. (2019). *Asgari Ücret Raporu*. DİSK Araştırma Merkezi, İstanbul.
- Duman, S., Taşğın, Ö. ve Özdağ, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(3), 27-32.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXVIII (1), 71-84.
- Erikli, S. ve Bayat, B. (2019). Üniversite Mezunu Uzun Süreli Genç İşsizlerin Eğitim ve Çalışma Yaşamı Beklentisi: Ankara Örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(43), 298-331.
- Etcı, H. ve Özbek, Ç. (2018) "Kuşak Çalışmalarında Gençlik: Y ve Z Kuşağı Öğrencilerin Kaygı Düzeyini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma", *Kuşak Kavramına Disiplinler Arası Bakış 2*. Ed. H. H. Özkoç, F. Bayraktaroğlu. Ankara: Nobel.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- İşığışık, Ö. (2019). Temel Sosyal Politika Sorunları/ İstihdam ve İşsizlik, *Sosyal Politika*. Ed. Aysen Tokol ve Yusuf Alper. 113-157. Bursa: Dora Yayınları.
- İslamoğlu, E. (2014). Sakarya'da İşsizliğin Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Bir Araştırma. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(3).
- İŞKUR, 2019. Yıllık İstatistik Bültenleri, <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler>, Erişim Tarihi: 8.09.2020.
- Karasoy, S. (1999). *Genç İşsizlerin Sosyo-ekonomik Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme-Sivas Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Karataş, K. (1994). *Genç İşsizliği: Ekonomik, Toplumsal ve Ruhsal Sonuçları*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Karcıoğlu, F. ve Balkaya, E. (2018). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: TRA1 Bölgesi Örneği. *İŞ GÜÇ Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 20(3), 95-120.
- Kavak, Y. (1997). Eğitim, İstihdam ve İşsizlik İlişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 21-26.
- Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 129-139.

- Kumaş, H. (2001). İşsizliğin Psiko-Sosyal Boyutu ve Çalışma Yaşamına İlişkin Değerler Üzerindeki Etkileri (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ocak, Ş. (2004). İşsizliğin Psiko-Sosyal Etkileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Öner, N., ve Le Compte, A. (1983). Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını.
- Önocal, D. (2008). İşsizlik Sürecinin Bireyler Üzerindeki Psikolojik ve Sosyo-Ekonomik Etkileri (Sivas Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Polat-Kanyılmaz, E. (2015). Yükseköğrenim Mezunlarında İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İş Arama Davranışlarına Etkisi: Çanakkale İli Örneği (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Seymen, A. F. (2017). Y ve Z Kuşak İnsanı Özelliklerinin Millî Eğitim Bakanlığı 2014-2019 Stratejik Programı ve TÜBİTAK Vizyon 2023 Öngörülleri ile İlişkilendirilmesi. Kent Akademisi / Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi, 10(4). 467-489.
- Tekin-Epik, M. ve Özen, S. (2018) Türkiye’de Sosyo-Demografik Özellikler Bakımından Çalışma Yaşamında Kuşaklar, Kuşak Kavramına Disiplinler Arası Bakış 2. Ed. H. H. Özkoç, F. Bayrakdaroğlu. Ankara: Nobel.
- Tekin-Tayfun, A. N. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(17), 534-558.
- TÜİK, 2019, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemleri Sonuçları, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, Erişim tarihi: 20.08.2020.
- TÜİK, 2019, İşgücü İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr>, Erişim tarihi: 07.08.2020.
- Yavuz, S. ve Özmete, E. (2012). Türkiye’de Genç Bireyler ve Ebeveynleri Arasında Yaşanan Sorunların “Aile Yapısı Araştırması” Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 12(7), 9-27.
- Yılmaz, T., Fidan, F. ve Karataş, V. (2004). İşsizliğin Sosyo-Psikolojik Sonuçları: Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Bireylerin Tutumları. İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları, 48.Kitap, İstanbul.
- Yüksel, İ. (2005). “İşsizlik Olgusunun Psikolojik Boyutu: Görgül Bir Araştırma”. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 60(3), 255-274.
- Zemke, R., Raines, C. ve Filipczak, B. (2013). Generations At Work: Managing the Clash of Boomers, GenXers, and GenYers in the Workplace. 2. Baskı. New York: AMACOM.